

det fælles Fædreland og for den politiske Udvikling.

Jeg saa forleden Dag, at den højtærede Statsminister erklærede, at det var Venstres Gerning, at vi havde faaet en ny Grundlov. Jeg tror, at denne Paastand — jeg skal naturligvis ikke gaa den efter i Enkeltheder ved denne Lejlighed — i høj Grad trænger til historisk Berigtigelse. Det var i Virkeligheden Venstres Uforstand, og jeg kan sige gennemførte Parti- og Klasseegoisme i Valglovssagen, som førte os ind i Grundlovsforhandlinger. Venstre havde jo ved flere Lejligheder gjort, hvad de kunde, for at forhindre en ny Grundlov. Jeg skal f. Eks. nævne et Forslag, der ogsaa udstraalede den mest enestaaende Parti- og Klasseegoisme, det var det Forslag, som Venstre under Ledelse af afdøde Enevold Sørensen i sin Tid førte frem i Landstinget om, at der skulde indføres Forholdstalsvalg ved Valgmandsvalg i Byerne til Landstinget. Hvis det var blevet gennemført — det strandede heldigvis paa Socialdemokratiets forbitrede Modstand og paa en vis gammel hæderlig Konservatisme hos Matzen og hans Folk —, var det ikke lykkedes i 1914 at gennemføre den nye Grundlov ved Opløsningsvalget til Landstinget. Naar vi da sejrede, var det, fordi den almindelige Valgrets Tilhængere tog bogstavelig talt samtlige Valgmænd for den almindelige Vælgerklasse i omtrent samtlige Købstæder. Venstre vilde, hvis Enevold Sørensens Forslag var blevet gennemført, have lagt en vistnok uovervindelig Hindring i Vejen derfor. Jeg husker levende baade Grundlovs- og Valglovsforhandlingerne i de bevægede Aar 1913—14. Der var i Virkeligheden ikke mange Venstremænd, der troede paa, at det skulde lykkes at gennemføre nogen Grundlov. Man stillede nemlig Valglovsforslag op, som vi, saaledes som vi nu ser paa det, og efter hvad vi nu har naaet, ligefrem maatte korse os over; men vi var nødt til at gaa med dertil, hvor kynisk-egoistiske disse Forslag end var, for Grundlovssagens Skyld. Jeg vil saaledes minde om det Forslag, der blev opstillet af Landstingsvenstre i Sommeren 1914, og som blev hele Venstres, og som vi til sidst nødtvungent maatte bøje os for, idet vi ellers havde været med til at spænde Ben for hele Grundlovssagen. Dette Forslag gik ud paa, at der skulde vælges 18 Folketingsmænd for København ved Forholdstalsvalg, dernæst 2 i Aalborg, 2 i Odense og 3 i Aarhus, ligeledes ved Forholdstalsvalg, men i den øvrige Del af Landet skulde der være Enkeltmandsvalg uden Tillægsmandater, men med Om-

valg. Naar man stillede et saadant Forslag, var det en Knytnæve mod vor Opfattelse af Retfærdighed og Ligelighed, men vi bøjede os for Grundlovssagens Skyld. Og det var klogt. Mange Venstremænd troede ikke, at de kunde have budt os det, uden at vi var sprunget fra. Jeg erindrer en Samtale med Højres afdøde Leder, Etatsraad Hammerich. Han kom en Dag i Sommeren 1914 og sagde: Kan De lade Dem dette byde? Det er dog det frækkeste, der nogen Sinde er set i Politik, at Venstre vover at byde Land og Folk et saadant Forslag, hvis Formaal saa tydeligt er at reducere det konservative Parti til en lille københavnsk Klike, maaske med en enkelt Repræsentant for de større Byer, men forbeholde hele det øvrige Land for Venstre! Højre, de Konservative — den Gang hed det Højrepartiet, og derfor kan jeg godt bruge det Navn —, vil blive nødt til at spænde sig for Venstres Triumfvogn ved Omvalgene, hvis man vil holde Socialdemokrater og Radikale ude. Hvor kan De gaa med dertil? Jeg sagde: Hr. Etatsraad, det falder ogsaa haardt, men vi gør det, for ellers bidrager vi til at ødelægge Grundlovssagens Gang. Vi gør det med god Samvittighed, saa længe Højre ikke giver Afkald paa den privilegerede Valgret til Landstinget, den maa vi først have bort. Naar Højre kommer og giver Afkald paa den, kan vi enes ogsaa med Højre om Valglovsreformen. Og faar vi den privilegerede Valgret afskaffet, bliver der vel ogsaa Midler og Lejlighed til at faa Valglovsreformen forbedret.

Venstres enestaaende Parti- og Klasseegoisme, der gav sig Udslag i dette Forslag af 1914, førte imidlertid her som tidligere til det modsatte Resultat af, hvad der var tilsigtet. Det førte nemlig til, at Højre endelig sprang over paa den almindelige og lige Valgrets Grund. De ved, vi fik da Verdenskrigen, og dette Valglovsforslag fra 1914, hvor Landstingsvenstre med Enevold Sørensen i Spidsen fortolkede Forholdstalsvalg i Forbindelse med Enkeltmandskredse paa den ligefrem genial-egoistiske Maade, at man kun gennemførte Forholdstalsvalg, hvor Venstre intet betød, men beholdt Flertalsvalg i Enkeltmandskredse, hvor Venstre betød noget, altsaa Forholdstalsvalg i København og et Par større Byer, og tilmed Forholdstalsvalg, hvor det kun drejede sig om 2 eller 3 Mandater som i Aalborg, Aarhus og Odense, men Enkeltmandsvalg med bundet Omvalg ud over det øvrige Land, førte til, at Højre sagde: Det er dog for galt. Og det gav Anledning til, at visse Højremænd gav sig til at forhandle med